

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Шевчука С.В. стосовно Ухвали Великої палати Конституційного Суду України про закриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 26 Закону України „Про Національну поліцію“

Велика палата Конституційного Суду України Ухвалою від 6 грудня 2018 року № 10-уп/2018 закрила конституційне провадження у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 26 Закону України „Про Національну поліцію“ від 2 липня 2015 року № 580–VIII (далі – Закон).

Не погоджуючись із закриттям конституційного провадження у цій справі, вважаю за доцільне на підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“ викласти окрему думку стосовно зазначеної ухвали.

1. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Лутковська В.В. 13 лютого 2017 року звернулася до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 26 Закону.

Конституційний Суд України Ухвалою від 20 грудня 2017 року № 12-у/2017 відкрив конституційне провадження у справі, а Ухвалою від 14 березня 2018 року № 3-уп/2018 визнав за доцільне провести розгляд справи на пленарному засіданні Великої палати Конституційного Суду України у формі усного провадження.

У процесі підготовки справи до розгляду суддя-доповідач звернувся із запитом до органів державної влади та вищих навчальних закладів з метою з'ясувати їхні позиції стосовно питань, порушених у конституційному поданні. Аналіз отриманих відповідей дає мені підстави стверджувати про

перспективність розгляду питання щодо конституційності зберігання, використання та поширення біометричних даних у вигляді зразків ДНК осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень.

Наведене безумовно вказує на те, що Уповноважений Верховної Ради України з прав людини порушив надзвичайно важливе питання конституційного рівня, адже виникла потреба у з'ясуванні розумного співвідношення між необхідністю захисту фундаментального права людини на приватність та потребою впровадження новітніх інформаційних технологій у процеси виявлення, попередження та профілактики правопорушень, боротьби з організованою злочинністю, тероризмом.

Так, на мою думку, варті уваги питання відсутності в Законі диференційованого підходу визначення кола осіб, стосовно яких уможлиблюється збір інформації; необхідності збору зразків ДНК залежно від ступеня тяжкості та характеру правопорушення; визначення обставин, за яких можуть відбиратись у особи зразки ДНК; відсутності судового контролю за збором зразків ДНК тощо.

У більшості країн-членів Ради Європи зразки ДНК дозволено збирати лише в рамках провадження у кримінальних справах у осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів мінімального ступеня тяжкості. У переважній більшості держав, у яких функціонують бази даних ДНК, зразки та отримані з них профілі ДНК повинні бути видалені або знищені одразу або протягом певного обмеженого терміну після винесення особі виправдувального вироку або зняття з неї усіх звинувачень. У деяких державах дозволяється певна обмежена кількість винятків з цього принципу¹.

У зв'язку з тим, що за час функціонування Конституційного Суду України перед ним не порушували питання конституційності формування правоохоронними органами баз (банків) біометричних даних у вигляді зразків ДНК, то, на мою думку, у цій справі можна було сформулювати нові та

¹https://humanrights.org.ua/material/hto_komu_ombudsman_abo_jiak_pitannjia_povagi_do_privatnosti_za_shtormilo_ksu?fbclid=IwAR1B7j7DNbNhH6QWkZzG4AuT89KK_FmpluTM-rpJEKGgXibX4AizxJWJT1k.

розвинути існуючі юридичні позиції щодо розуміння конституційних норм та принципів, зокрема частин першої, другої статті 32 Основного Закону України.

2. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Денісова Л.Л. 13 червня 2018 року звернулася до Конституційного Суду України із заявою про відкликання конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 26 Закону.

Велика палата Конституційного Суду України закрила конституційне провадження у цій справі на підставі частини першої статті 63 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до якої „звернення до Суду безвідносно до його форми може бути відкликано за письмовою заявою суб’єкта звернення, який його подав до Суду, в будь-який час після відкриття конституційного провадження, але до переходу Суду в закриту частину пленарного засідання для ухвалення рішення чи надання висновку“.

На мою думку, підхід більшості суддів Конституційного Суду України до вирішення питання застосування зазначених положень Закону України „Про Конституційний Суд України“ є формальним, що пов’язано з вітчизняною традицією заборони на аналогію закону та аналогію права при застосуванні процесуальних норм. Як приклад збереження цієї традиції в сучасному українському законодавстві слід навести друге речення частини шостої статті 7 Кодексу адміністративного судочинства України: „Аналогія закону та аналогія права не застосовується для визначення підстав, меж повноважень та способу дій органів державної влади та місцевого самоврядування“.

Але чи варто послуговуватися цим підходом при захисті фундаментальних конституційних прав і свобод людини і громадянина Конституційному Суду України? На це запитання, як на мене, поки що немає остаточної відповіді.

Згідно з частиною третьою статті 63 Закону України „Про Конституційний Суд України“ „якщо Сенат чи Велика палата вважає, що порушені у конституційній скарзі питання мають особливе суспільне значення для захисту прав людини, Суд може відмовити у припиненні розгляду такої скарги навіть у разі подання суб’єктом права на конституційну скаргу заяви про її відкликання“.

Закон України „Про Конституційний Суд України“ не містить норми, за якою Конституційний Суд України може відмовити у задоволенні клопотання про відкликання конституційного подання чи конституційного звернення, однак це повноваження впливає із природи та функції Конституційного Суду України, яка полягає у забезпеченні верховенства Конституції України, захисті її цінностей і принципів, включаючи конституційні права і свободи людини і громадянина.

3. Конституційний Суд України може виконувати свої функції виключно у разі належного до нього звернення. Відкриття конституційного провадження у справі свідчить про те, що вирішення порушених у конституційному поданні (конституційному зверненні, конституційній скарзі) питань належить до виключних повноважень Конституційного Суду України і потребує прийняття рішення по суті.

Переконаний, що після відкриття конституційного провадження у справі автор відповідного клопотання зобов’язаний обґрунтовано довести Конституційному Суду України, що дійсно існують підстави для відкликання його звернення.

Заява Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Денісової Л.Л. про відкликання конституційного подання, поданого особою, яка раніше обіймала зазначену посаду, не містила жодних аргументів, з яких можна було б установити дійсну мету та причини таких дій.

Оскільки предметом конституційного подання було питання захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина від свавілля держави в

особі правоохоронних органів, то очевидно, що посадова особа, відповідальна за парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, зобов'язана була пояснити Конституційному Суду України свої дії щодо відмови у подальшому розгляді справи шляхом відкликання конституційного подання.

Верховна Рада України в Законі України „Про Конституційний Суд України“ не передбачила обов'язку Конституційного Суду України погодитися із заявою про відкликання конституційного подання чи конституційного звернення. Вважаю, що такий обов'язок вів би до не виправданого і неконституційного обмеження функцій та повноважень національного органу конституційного контролю.

У зв'язку з тим, що в конституційному поданні Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 26 Закону було порушено питання, які мають особливе суспільне значення для захисту прав і свобод людини і громадянина, а Уповноважений Верховної Ради України з прав людини не обґрунтував мотивів відкликання цього конституційного подання, Конституційний Суд України мав би утриматися від закриття конституційного провадження та продовжити розгляд цієї справи по суті.

Суддя
Конституційного Суду України

Станіслав ШЕВЧУК